

5. gyakorlat

Mit jelent a tanári tudás?

- Aki a szaktárgyát magas szinten tudja
- Vannak tanári képességek (kommunikáció), ami szükséges = a TUDÁS ÁTADÁSÁNAK KÉPSSÉGE

Négyféle kommunikációs stílus => *vezetési stílus*

Videofilm

- Kommunikáció = a gyerekekkel való kommunikálás
- Tanár tudása = szakmai felkészültség, szakma szeretete
- Tudás: a tudás átadásának képessége

Része-e a kommunikációs képesség a szakmai tudásnak? Van-e kapcsolat a kommunikációs képesség és a tudás között?

Kísérlet:

1) AUTOKRATIKUS VEZETÉSI STÍLUS

a) Külső jegyek:

- i) Elég lekezelő (autokratikus = erőszakos és korlátozó)
- ii) E gyerekek fölött elnéz
- iii) Elemzik a verset, de közben nem dicsér meg senkit, csak bírál
- iv) Keresztezi a kezét = zárt, és távolságtartó (grimaszokat vág)
- v) A hangsúly és a hanglejtés lekezelő, gúnyos

b) Verbális elemek:

- i) Utasít, megaláz
- ii) Gyakran felemeli a hangját
- iii) A gyerekek félnek

c) A tanárnő felkészültsége:

- i) Felkészült volt
- ii) Tudta a verssel kapcsolatos kérdéseket, és azok válaszait

d) Eredmény:

- i) Megtanulták kisebb hibákkal a verset a gyerekek
- ii) Jó válaszokat is adtak a kérdésekre

e) A gyerekek meglátása:

2003 október 16

- i) A gyerekek aprónak tűnő dolgokat is megnézik
- ii) Negatív volt a vélemény

A baj a kommunikációs probléma.

6.gyakorlat

november 6 (csütörtök)-> 2 gyaksuli 8. órában hospitálás (14³⁵-15²⁰)

8. B-> informatika óra

II / 37

Winkler Zoltán

.....

II. DEMOKRATIKUS VEZETÉSI STÍLUS:

- Külső jegyek:
 - Közvetlen a tanár, nagy a lelkesedés
 - A gyerekek helyett beszél
 - A gyerekek nem tudták felvenni a stílusát (túl kedves volt, becézgette őket, nagyon közel hajolt hozzájuk, erősen ki volt sminkelve)
 - megdöbbenek a gyerekek a tanárnőn
 - dicséri a gyerekeket → a jutalmazás elveszti az értékét
 - belső hangulata pozitív irányú

- Metakommunikációs eszközök:
 - Hatalmas gesztusok
 - Nyitott
 - „Rátelepedett a gyerekekre”
 - hanglejtése: kissé az éneklés határát súrolja
 - beszéd ritmusa: nehezen követhető

- Gyerekek megítélése:
 - Elvárják a gyerekek is, hogy csak a pozitív munkát jutalmazza.
 - A gyerekek szerint szép, jól öltözött, kifestette magát, túl kedves volt.
 - Jobban tetszett a gyerekeknek, mint az előző alakítás
 - A gyerekek érzékelik és értékelik azt, hogy a tanár hogyan néz ki, hogyan tanít.

- Megjelenés, stílus:
 - A gyerekek elvárják, hogy a tanár jó példát mutasson.

III. LAISSEZ-FAIRE VEZETÉSI STÍLUS:

- Nem tudta, mit akar → célkitűzés, és meghatározása elmaradt
- Határozatlan
- Nincs önbizalma
- Felkészületlen
- Metakommunikációs eszközök
 - Testtartás
 - Nem mozdul el
 - Testtartására jellemző a zártság
 - A szék támláját szorongatta

2003. október 30.

- Lefelé nézett
 - Nem nézett a gyerekekre → nincs szemkontaktus = védőburkot vont maga köré
 - Leadja csak az anyagot
 - Nincs mimika
 - Egyhangú, monoton a hanglejtés
 - A megjelenése szürke
- A gyerekektől várta a problémák megoldását
- Az idő kérdése fontos → oda kell figyelni
- Nem érte el a tanítás a célját
- A gyerekek véleménye:
 - A gyerekek alapvetően jóindulatúak

IV. DEMOKRATIKUS, KORLÁTOZÓ VEZETÉSI STÍLUS:

- mindenkinek tudta a nevét → személyes kontaktus
- jó volt a gesztikuláció
- közelebb ült a gyerekekhez
- a hanglejtés és a mozgás pozitív volt
- jutalmat kapnak a gyerekek (óra végén megdicséri őket)
- átlagosan volt felöltözve
- megtanultak mindent a gyerekek
- A gyerekek véleménye:
 - Megszerették a tanárt
 - Divatosan öltözködött, ápolt
 - Figyel mindenkire
 - Mikor mondta a verset állt, utána leült
 - Megszerettette a verseket
- Elérte a célját
- Többen maguk vállalkoztak versmondásra
- A válaszokat is helyesen tudták

Demokratikus(70-80%)- korlátozó(30-20%)

.....

Hospitálási jegyzőkönyv:

Készítette: név, szak, évfolyam/ félév, 2003. november

Fejléc:

Hospitálás helye
Ideje
Osztály
Tanít
Téma

Táblázatot 3 részre kell osztani

1. az óra mozzanatai (keskeny)
2. témafeldolgozás (széles)
3. megjegyzések (átlagos)

2003. október 30.

mozzanatok:

ha nem lesz, ki kell húzni

- szervezési feladatok/ max. 5 perc
- az előző óra témájának felelevenítése/ 8-10 perc
- a téma exponálása/ 1-2 perc
- az új téma feldolgozása/ 15-20 perc
- konkretizálás
- összefoglalás
- értékelés, és a következő óra előkészítése

7.gyakorlat

2003. november 6. → hospitálás

Nagy József: A megtanítás stratégiája

Comenius nagy újításának, „a mindenkit mindenre megtanítás művészetének” leglényegesebb eleme, hogy a különböző életkorú tanulókat, akik azelőtt együtt ültek, korosztályok szerint azonos korosztályhoz tartozó hatéves gyerek például intellektuális fejlettségüket tekintve $\pm 2,5$ magatartásuk fejlettségét nézve, pedig ± 3 évvel különböznek egymástól. Ez az aktuális fejlettség, felkészültség az iskolában évfolyamról évfolyamra haladva egyre jobban differenciálódik. A tapasztalatok és a kutatások egyértelműen mutatják, hogy az azonos életkorú, azonos aktuális felkészültségű emberek azonos tanulási feladatot azonos színvonalon csak nagyon különböző idő alatt képesek megoldani. A tanulási tehetség fejlettsége természetesen sok mindentől függ: memóriabeli adottságoztól, koncentrációképességtől stb. végül fontos még az otthoni tanulás mennyisége. A mai iskola az otthoni munkára épít. Az iskolai teljesítmény döntő mértékben attól függ, hogy ki milyen színvonalon tanulja meg otthon a leckét. Alacsony aktuális fejlettség, lassú tanulás, minimális otthoni munka – biztos kudarc. Magas aktuális fejlettség, gyors tanulás, optimális otthoni munka – kiváló iskolai eredmény.

A mai iskola nem képes megbirkózni a tanulók közötti különbségekkel, holott a társadalom mai fejlettsége és fejlődése olyan intellektuális és magatartásbeli fejlettséget követel meg a társadalmi beilleszkedés elemi feltételeként, amit csak a tanulók kisebb hányada tud elérni.

Akinek az induló szintje alacsony, az gyöngé eredménnyel végzi tanulmányait. Így jár az is, aki lassú tanuló, és az is, aki valamilyen oknál fogva otthon keveset tanul. Mivel a tanulók nagymértékben különböznek egymástól és ezzel az iskola jelenlegi rendszere, nem tud megbirkózni a legegyszerűbb megoldásnak a comeniusi féle homogenizálás után egy újabb homogenizáláshoz kell folyamodni; a fejlettség szerinti csoportosításhoz.

Évszázadunk első felének közepe táján Angliában született meg a „pofonegyszerű” megoldás.

A gyerekeket intelligenciájuk fejlettsége szerint ³három osztályba válogatták szét: kiválóak, átlagosak és a gyengék osztályába. A több mint fél évszázadra visszanyúló kutatások egyértelműen bizonyítják, hogy a képesség szerinti iskolai osztályok erősen osztály- és rétegspecifikusak. A kiválóak osztályába általában a „felsőbb osztályok” gyermekei járnak, míg az „alacsonyabb néposztályok” gyermekeinek a gyöngék osztályában jutott hely. A homogenizálás ilyen formái, vagyis az elit iskolák és osztályok embertelenek és károsak. Miben áll az ilyen módszerek lényege? A célban, a követelményben. Eleve alacsonyabb vagy magasabb célokat állítanak adott iskolák, osztályok elé. Így kétféle iskolarendszer, oktatási-

nevelési stratégia lehetséges: azonos vagy különböző tantervi követelményekre épülő rendszer.

Az iskolai munka a tanterv által előírt időkeretben folyik. Mivel a követelmények is egységesen meghatározottak az oktatás gyakorlati ütemezését a pedagógus szabja meg a tanuló számára. Ez pedig mindenkinek azonos. Függetlenül a tanuló aktuális fejlettségétől, felkészültségétől és tanulási tehetségétől Napjainkban a haladás egyéni ütemét nem a pedagógus, hanem a tanuló szabja meg. Ez a módszer is felvet problémákat: nincs közös bázis, amelynek alapján a csoport együttes tevékenységet végezhetne, a közösségi nevelés eleve lehetetlenné válik. A másik ok, hogy sokan nem igyekeznek eléggé, hiányzik az együtt haladási kényszer ösztönző ereje. Olyan módszert kell keresni, amely együttes munkát és az egyéni különbségeket figyelembe veszi. Ezért differenciáltan kell kezelni a különböző időtartamokat: résztema (5-10perc alatt feldolgozható egység), téma (egy vagy néhány óras feladat), tematikus egység (körülbelül 5-15 óra) vagy a tanév. A kivitelezésnek több változata ismeretes: 1. A résztemákat közösen feldolgozzák, majd anélkül, hogy mindenki kellően értené, vagy elsajátította volna, továbbmennek a következő résztemára. A tanulónak otthon módjában áll egyéni munkával pótolni a hiányokat. 2. Ugyanígy mehet ez a nagyobb egységekben, aminek az eredménye jól ismert. 3. Lehetséges, hogy a résztemákban nem hagyják abba a munkát, amíg a többség el nem éri a kívánt kritériumot. 4. A résztemabeli különbségeket csak a téma lezárása előtt egyenlíti ki.

X { Az utóbbi években egyre inkább elterjedt, miszerint minden tanulóból ki kell hozni a maximumot. A ma és a belátható jövőben kívánatos szintek elérésének nem biológiai, adottságbeli, hanem társadalmi pedagógiai korlátai vannak.

Háromféle tudást különböztetünk meg a tartósság szempontjából. Időlegest (ez a magyarázat megértése, az információ felvétele, az első sikeres megoldás), amely néhány másodperctől legfőljebb néhány napig él. Tartóssat, amely néhány naptól néhány hónapig működőképes (vizsgára megtanult anyag). Allandósult, a sok évig élő, használható tudás pl: tanult képességek.

A „letanítás” stratégiája

A tantervi követelmény egységes. Ehhez mindenki számára azonos idő áll rendelkezésre, a haladási ütemet a tanterv, ~~és~~ a pedagógus határozza meg. Ennek következtében a tanulmányi eredmény színvonala a tanulók aktuális fejlettségének és szorgalmának a különbségétől függ. Az iskola tanít, magyaráz, házi feladatot ad, azt ellenőrzi és a kapott eredményt minősíti. Ezzel a folyamat befejeződött. A tanulók kisebb hányada elsajátítja,

nagyobb hányada nem jut el a teljes elsajátításig. A jelenlegi iskola a megtanításra nem vállalkozik.

Kompenzálás

A kompenzatív rendszerű nevelés-oktatás azt jelenti, hogy a kitűzött célokat meghatározott tűréssel a csoport túlnyomó többségének el kell érni. A kompenzálás a csoport sikeres együtt haladását szolgálja. A kompenzáló rendszer azt jelenti, hogy a nagyon nagy előnnyel rendelkezőket, a nagyon gyors tanulókat előre engedni, a gyorsaknak kiegészítő, elmélyítő feladatokat, programokat nyújt.

A megtanítási stratégia lényege

1. Mindenki mindenre megtanítható, ez csak idő és módszer kérdése. (Bruner)
2. A tantervi követelményeket kritériumokká kell lefordítani, amelyeknek az elérése egyértelműen értékelhető.
3. A változatok túlnyomó többségében a csoportmunka központi szerepet játszik. Egyes változatokban tanító-értékelő tanulókat is alkalmaznak.
4. A tananyagot különböző terjedelmű egységekre tagolva dolgozzák föl.
5. A megtanítási stratégia döntő problémája az idő.
6. Gondosan ki kell dolgozni a szükséges eszközöket, azokat elő kell állítani, és be kell gyakorolni az ilyen tevékenység végzését, módszereit.

Hazai változat

A tematikus egység feldolgozásának megkezdése előtt feladatokat kapnak a tanulók. ²Kétfős célja van: feleleveníti azokat a tudnivalókat, amelyekre a téma feldolgozása során kívánunk támaszkodni, és egyben választ kapunk arra is, hogy ki nem rendelkezik az-élőfeltétel-tudással. (10-20percig tart). A tanulók egymás megoldásait javítják, a pedagógussal közösen megbeszélik a problémákat, és ezek alapján ²kétféle tanuló között tesznek különbséget: aki rendelkezik az új témához szükséges előfeltétel-tudáshoz, és aki nem. Amelyekkel a többségnek problémája volt, együttesen feldolgozzák, vagy beépíti őket az új témába. Amelyel csak egyes tanulóknak volt problémája, páros csoportos kompenzálás célját alkotják. A tematikus egység hagyományos feldolgozása végén témazáró mérést végzünk. Az

eredmény alapján két csoportra tagoljuk az osztályt. Akik a kritériumot elérték, elmélyítő, kiegészítő feladatokat kapnak. Az elmélyítő feladatok alapján az ötösök kiválóra, a négyesek jelesre javíthatnak. Azok a tanulók, akik a kritériumot nem teljesítik, utókompenzálásban részesülnek. A hiányokat pótolják, a rosszul tudott ismereteket korrigálják. Az órán egyéni, páros és csoportos munka folyik. A lecke, a házi feladat is az utókompenzálás céljait szolgálja. Az utókompenzálás a témazáró méréssel együtt egy-két tanórán áttart. A pedagógus elég megbízhatóan meg tudja állapítani, hogy az utókompenzálás eredményeként ki jutott el a kritériumig, illetőleg ki hányas osztályzatot érdemel.

A fejlődés irányai és lehetőségei

Legalább ³ három szakasz lehetséges. Az első szakaszban csak rajtunk és szemléletmódunkon áll a dolog. (témazáró dolgozat eredményének javításának lehetősége)

Mód van arra is, hogy az új téma előtt szokásos előkészítő, a szükséges ismereteket felfrissítő tevékenységünkre több gondot fordítsunk. Az alkalmazás ³ harmadik szakasza csak a központilag előállított, ellenőrzött eszközök terjedésének lehetőségével kezdődhet.

Két kutatási probléma

Olyan eszközrendszert kellene kidolgozni egy-egy tematikus egységhez, hogy az a résztémánkénti, a témánkénti kompenzálást és az ehhez szükséges önálló egyéni és rendszeres csoportmunkát is lehetővé tegye. A másik a megtanítási stratégia egy-egy témára összpontosított, amely a feldolgozása során áttekinthető mennyiségű tudást kell elsajátítani. Ehhez hozzájárul a tantárgyak anyagának témánkénti elsajátítása, a több és jobb tudás révén, ha az alapcélnak, a személyiségfejlesztésnek alárendelve működtetjük.

Készítette: Zrónik Adrienn

magyar-pedagógia